

написана в ответ на известный униатский трактат Мелетия Смотрицкого “Apologia” и стала образцом православной апологии. Она отличается радикализмом, высокой поэтичностью и риторической насыщенностью. Автор трактата использовал традиционные персвазийные элементы, почерпнутые из литературы предыдущих веков, и ввел качественно новые методы для представления ключевых полемических вопросов. В публикации произведение “Antidotum” впервые рассматривается комплексно, в свете барочной концепции литературной эпохи.

Ключевые слова: апология, риторика, богословский трактат, риторические элементы, сарматский колорит, барочная концепция.

Summary

The main problems of antiunion polemical prose of XVII century on the example of Polish jut “Antidotum” are represented in the article. Andrew Muzhylovski’s work was written in response to the famous union treatise of Melentij Smotrycki “Apologia” and has become a model of Orthodox apology. It is noted radicalism, high poetry and rhetorical saturation. Author of the treatise used traditional rhetorical elements gleaned from the literature of previous centuries and introduced new quality art means to represent key polemical questions. The publication work “Antidotum” was considered comprehensively for the first time, in the light of the Baroque concept of literary epoch.

Keywords: apology, rhetoric, theological treatise, rhetorical elements, Sarmatian colouring, baroque conception.

УДК 821.111.09

Тупахіна О. В.,
кандидат філологічних наук,
Запорізький національний університет

ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІКТОРІАНСЬКОГО ПРЕТЕКСТУ У ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОМУ ІНТЕР’ЄРІ РОМАНУ У. ГІБСОНА ТА Б. СТЕРЛІНГА “THE DIFFERENCE ENGINE”

За кількістю парадигмальних текстів, що стали предметом художнього переосмислення наступників, вікторіанська літературна спадщина посідає одне з перших місць у сучасному літературному дискурсі. Традиція, започаткована 1966 року знаковим для “вікторіанського відродження” романом Дж. Піс “Wide Sargasso Sea”, постає на порубіжжі ХХ–ХХІ сторіч у широкому розмаїтті інтерпретативних модусів та форм: від альтернативних тлумачень претексту (“Jack Maggs” Пітера Кері) до його осучаснення (“Dorian” Уїлла Селфа), від серіалізації класичних сюжетів за лекалами масової літератури (цикл “My Mr. Rochester” Л. К. Пігель) до прискіпливої реконструкції незавершених текстів вікторіанських попередників (“Emma Brown” Шарлотти Бронте та Клер Бойлан) та епатажних експериментів у стилістиці mash-up (“Pride and Prejudice and Zombies” Сета Грем-Сміта).

Причини високого попиту на, здавалося б, освячені культурною традицією і через те нею ж “замкнені” тексти у сучасному літературному дискурсі слід шукати, на думку дослідників, не лише в екстралінгвістичній площині “вікторіанського відродження” другої половини ХХ ст. Переосмислення попереднього досвіду через його переінакшення, адаптацію, реінтерпретацію було важливою рисою вікторіанського канону. Про транзитивність як одну з естетичних домінант вікторіанської доби, згодом успадковану постмодерністами, говорить, зокрема, Лінда Хатчеон. “The

Victorians had a habit of adapting just about everything – and in just about every possible direction. – зазначає вона у передмові до фундаментальної роботи "Theory of Adaptation". – The stories of poems, novels, plays, operas, paintings, songs, dances and tableaux vivants were constantly being adapted from one medium to another and then back again" [8, 5].

Висвітлюючи перебіг бурхливої полеміки навколо категорій оригінальності й запозичення, що залишила слід у критичному доробку, щоденниках і листах видатних вікторіанських письменників від Джордж Еліот й Чарльза Дікенса до Уолтера Патера й Оскара Уайльда, Р. Макфарлейн доходить висновку, що іманентна "пластичність" вікторіанських творів, їх високий адаптивний потенціал генетично зумовлені характерним для вікторіанської доби пріоритетом принципу *inventio* над суто романтичним *creatio*, переписування (*rewriting*) над власне письмом (*writing*), внаслідок чого "originality and newness were unobtainable aspirations to many Victorians, and borrowedness, textual messiness and overlap became distinguished features of a literary work" [13, 214].

Зауважимо, що запропонована Д. Шиллер жанрова модель неовікторіанського роману як форми діалогу з вікторіанською традицією [16] далеко не вичерпує діапазону сучасних реінтерпретацій вікторіанського претексту, свідомо чому – час від часу повторювані спроби винести поза її межі навіть такі, здавалося б, класичні взірці жанру, як "Wide Sargasso Sea" [6, 156]. В рамках більш узагальнюючого підходу до вивчення специфіки переосмислення вікторіанської літературної спадщини у концептосфері постмодернізму Ж. Летіс'є, Д. Куціч, Д. Садофф та А. Кіршкнопф користуються ширшим поняттям "поствікторіанський роман" для позначення "the intention of revision rather than repetition of earlier narrative" [12, 35], підкреслення парадоксальної природи історичної наступності [4] та розмежування ностальгічної та деконструктивістської тенденцій у "вікторіанському відродженні" порубіжжя ХХ–ХХІ ст. [11].

Встановлення специфіки функціонування вікторіанського претексту у поствікторіанському романі є невід'ємною складовою більш комплексного завдання із визначення характеру взаємодії постмодерністської когнітивної парадигми із аксіологічними й ідеологічними конструктами минулого, чим, зокрема, і обумовлена **актуальність** запропонованого дослідження. Так, якщо, згідно з Ф. Джеймісоном, постмодерністський скептицизм щодо повноти сучасної візії минулого знаходить вихід у суто поверхневій ностальгії за "виглядом" (*look*), але не за сутністю минулого [9, 18], то у неовікторіанському романі, на думку Д. Шиллер, постмодерне сьогодні постає як "utterly emplotted by the past and immeasurably enriched by it" [16, 559]. В той час як Джеймісон наполягає на розчиненні минулого як історичного референту у постмодерністський ауторефлексивній текстуальності ("the past as referent finds itself gradually bracketed, and then effaced altogether, leaving us with nothing but text" [9, 27]), дедалі більше дослідників неовікторіанського роману вбачають у зверненні до вікторіанського метанаративу спробу самоідентифікації [6] та прагнення знайти вихід з онтологічного тупику постмодерну через відновлення паттернів наступності та зв'язку часів [11].

Мета запропонованого дослідження, в такий спосіб, полягає у з'ясуванні характеру актуалізації вікторіанського претексту в онто- та гносеологічних координатах постмодерну на **матеріалі** ретрофутуристичного роману У. Гібсона та Б. Стерлінга "The Difference Engine" (1991), який вважається одним із найпоказовіших взірців стімпанку – літературної течії порубіжжя ХХ–ХХІ століть, що використовує вікторіанську Англію як модель для відтворення альтернативної реальності, регламентованої подальшим розвитком анахронічних технологій (передусім парового двигуна).

Дія роману розгортається в альтернативному світі, точкою біфуркації у формуванні якого стає момент запуску в дію різницевої машини Чарльза Беббіджа – прототипу сучасних комп'ютерів, що забезпечував автоматизацію обчислюваних процесів. Хоча апарат, описаний у романі, більше схожий на іншу розробку Беббіджа – аналітичну машину (яка, на відміну від попередниці, мала пам'ять ("the store"), процесор ("the mill") і підлягала програмуванню), порушення технічної достовірності на користь символічної виразності у даному випадку цілком закономірне через вражаючий масштаб змін, провокованих впровадженням інформаційних технологій за сто років до її фактичної появи у світі емпіричного читача. Меритократичний принцип управління, впроваджений партією промислових радикалів, відкриває необмежені можливості для вертикальної соціальної мобільності і надає потужний імпульс для розвитку прикладної науки. Найвищою цінністю в альтернативному світі, де біля важелів державного управління стають вчені, є інформація.

Водночас, віддзеркалюючи тривоги сьогодення, поява гігантських обчислювальних машин, що забезпечують функціонування автоматизованих систем контролю над суспільством, провокує як бажання тоталізації подібного контролю, так і прагнення його позбавитися. Сублімацію страху втрати контролю над технологізованим середовищем внаслідок стрімкого ускладнення технологій називають однією з основних причин популярності літератури стімпанку [18]. Питання моральних наслідків технічного прогресу і провоковане ним відчуття крихкості історично обумовлених культурних ідентичностей споріднює стімпанк із індустріальним романом вікторіанських часів, становлення якого припадає на перший етап науково-технічної революції.

Жанрова модель індустріального роману складається у вікторіанській літературі у 40–50-ті рр. ХІХ ст. як перший відгук на стрімкий процес індустріалізації і пов'язані з ним соціальні зміни. Її ідейно-філософське підґрунтя становить так зване "питання про становище Англії" ("Condition of England Question"), сформульоване у "Чартізмі" Т. Карлейля (1839) та "Становищі робітничого класу в Англії" Ф. Енгельса (1844). Після революційних подій 1848 року викривний пафос індустріального роману суттєво зменшується, що, на думку Р.Вільямса, епітомізує неспроможність жанру впоратися із вимогами часу і стати джерелом позитивних змін: "the genre represents more a symptom of the confusion of industrial society than an understanding of it" [21, 97].

Важливим елементом жанрового канону індустріального роману є формування класової свідомості й класового суспільства. При цьому, як зазначає Патрік Брантлінгер, "industrial novel makes class category visible as a stereotype that helps

to illustrate the stakes and strategies of class struggle” [2, 186]. Звідси – характерна для індустріального роману поетика контрасту, протиставлення двох світів, “двох націй”, як їх визначає у трилогії “Молода Англія” Б. Дізраелі: багатих – бідним, патріархальної ідилії сільського життя – інфернальним описам індустріалізованого міста, старої землевласницької аристократії – новим “володарям життя”, індустріальним капіталістам, які, у свою чергу, протиставлені здебільшого знеособленому й потенційно загрозливому робітничому класу.

Ранній індустріальний роман, зазначає М. Уіллер, “tend to exaggerate the evils they expose by focusing exclusively on extreme cases, sometimes giving the impression that factories were piled high with human limbs wrenched off by machines or garacious overseers” [20, 19]. Технологізоване середовище дегуманізує або навіть низводить людину до рівня тварини, як це відбувається із населенням промислового містечка Уодгейта у романі Б. Дізраелі “Sybil, or The Tale of Two Nations”. Не дивно, що, попри явне засудження автором ватажків робітничого повстання у Мобрей Касл, до самих заколотників Дізраелі ставиться із симпатією та співчуттям.

Натомість, у романі Гібсона й Стерлінга, позиціонованого як радикальна реінтерпретація “Sybil”, повстання руйнівників машин однозначно охарактеризоване як деструктивне явище. Його лідер, “a Frenchified race-track dandy” [5, 576] на прізвисько Капітан Свінг (чий образ відсилає швидше до сатиричного роману Пікока “Crotchet Castle”, ніж до легендарного історичного прототипу), у повній відповідності до жанрового кліше фантастичного роману, має на меті не встановлення соціальної справедливості, а світове владарювання. В агресивно налаштованому натовпі, який являють собою заколотники, майже не трапляється індивідуалізованих постатей, і сцени жорстокого подавлення повстання найсучаснішими технічними засобами, показаного, на думку Джея Клейтона, як “celebration of technological warfare and secret police” [3, 115], знаменують перемогу порядку над хаосом, знання над невіглаством, прогресу над технічною відсталістю.

Стара землевладницька аристократія, на переродження якої покладає надії Дізраелі, також позбавлена у романі Гібсона й Стерлінга будь-якого потенціалу розвитку. Всупереч відповідній сюжетній лінії претексту, її представник, Чарльз Егремонт, фактично інспірує вбивство батька Сибіл, Уолтера Джерарда, гвалтує героїню і поєднує зусилля із представником “нової аристократії” – головою департаменту кримінальної антропометрії лордом Галтоном – у напрямку встановлення у країні протофашистського технократичного режиму. Так, за метафоричним висловленням Дарко Савіна, “the history of capitalism, born out of popular merchant-adventurer revolt against the old sessile feudalism, has come full circle – Worm Ouroboros carrying us back to Leviathan” [14, 56].

Справжнє протистояння “двох націй” носить у романі “The Difference Engine” позакласовий характер. Це протистояння системи, що прагне впровадити технології тотального (у тому числі євгенічного) контролю, та особистості, що захищає власну свободу. Заперечуючи ефективність примітивного руйнування машин, Гібсон та Стерлінг пропонують іншу концепцію луддизму, озвучену свого часу такими філософами, як М. Фуко, Ж. Бодрійяр, М. Хайдеггер, Ж. Еллюль та інші.

Гуманітарний дискурс другої половини ХХ ст. наново перосмислює феномен луддизму у світлі проблем, поставлених перед людством стрімким розвитком технологій. Есе Мартіна Хайдеггера “Питання про технологію” (1955) постає як одне з перших застережень проти перетворення людства на обслуговуючий персонал машин [7]. Аналізуючи наслідки імплементації “тиранічного коду капіталізму” у роботі “Символічний обмін та смерть”, Жан Бодрійяр фактично виправдовує луддизм як рух, “that had greater insight into industrialization than Marx” [1]. В есеї Томаса Пінчона “Is it OK to be a Luddite?” (1984) ера інформаційних технологій позиціонується як “a new form of the perennial Luddite ambivalence about machines, or it may be that the deepest Luddite hope of miracle has now come to reside in the computer’s ability to get the right data to those whom the data will do the most good” [15].

Виразною ілюстрацією до побоювань Хайдеггера і водночас алюзивним посиленням на технофобію індустріального роману виглядає у романі Гібсона й Стерлінга опис Центрального Статистичного Бюро: приміщення, де навколо гігантських обчислювальних механізмів метушиться знеособлений і контрастно маленький на їхньому тлі обслуговуючий персонал. Замість встановлення когнітивної цінності інформації роль людини в альтернативному світі “The Difference Engine” поступово низводиться до примітивного забезпечення інформаційного обміну. В такий спосіб, протистояння “двох націй” у романі Гібсона й Стерлінга розгортається у площині “клакерства” – аналога сучасного руху хакерів, що за допомогою спеціального набору перфокарт, так званого Модусу, прагнуть вивести з ладу систему автоматизованого контролю над суспільством.

Ідея зовнішнього протистояння системі, яку відстоює Дізраелі, замінюється у “Difference Engine” концепцією опанування системою зсередини, а на зміну декларованому в “Сибіллі” протиставленню родинного затишку заміського маєтку жахам індустріального міста приходить концепція світу як децентрованої, принципово неієрархічної ризомоподібної “мережі”, в координатах якої романтична пристрасть в якості рушійного імперативу поступається місцем пристрасті інтелектуальній.

На відміну від індустріального роману вікторіанської доби, творіння Гібсона й Стерлінга не протиставляє людину технології, а стверджує їх взаємовигідний симбіоз. Якщо у “Сибіллі” Б. Дізраелі, так само, як і у “Півдні й Півночі” Е. Гаскелл, технології, відсунуті на текстуальну периферію, лише відтіняють міжлюдські (переважно романтичні) взаємини, то в Гібсона й Стерлінга якраз соціальні стосунки регламентуються технологіями: долі й характери героїв визначаються не класовим походженням чи вдалим шлюбом, а їх технічною досвідченістю та відданістю справі збереження Модусу. Приміром, любовна лінія Сибілли й Міка, клакера-нелегала, – лише незначний епізод в історії створення, викрадення, повернення й застосування Модусу, справжнього об’єкту бажання для всіх персонажів роману.

Таким чином, шлюб Егремонта й Сибілли, сповнений у романі Дізраелі символічного змісту примирення “двох націй”, є принципово неможливим у технократичній парадигмі “The Difference Engine”, де джерелом конфлікту виступають не таємниці походження чи романтичні стосунки, а існування

комп'ютерної програми, здатної забезпечити людству вільний доступ до інформації і радикально переформатувати в такий спосіб суспільний лад.

Через низведення романтичних стосунків до статусу побічної сюжетної лінії Гібсон і Стерлінг майстерно руйнують не лише жанрові конвенції індустріального роману й читацькі сподівання, але й антропоцентричну візію літератури як таку. Одна із претензій, найчастіше висловлюваних у критичних відгуках на роман, стосується його “незавершеності” [17; 19], фрагментарності, що призводить до порушення причинно-наслідкових зв'язків і руйнує цілісну концепцію твору [10]. Між тим, фінал “The Difference Engine” дає вичерпне пояснення структурно-композиційним експериментам авторів: кожний із фрагментів тексту являє собою ітерацію, елемент програмного циклу, спалах свідомості аналітичної машини, пробудженої до життя Модусом і прагнучої осягнути себе. Звідси й підкреслене емоційне відчуження наратора, і дегуманізація конфлікту, і використання вітрувієвої перспективи (події фіксуються камерою спостереження) та теперішнього часу (минулого для машини не існує; збережені у банку даних події відбуваються у момент активізації відповідного сегменту пам'яті). Композиційне ж рішення роману метафорично відтворює рухи жакардівського верстату – одного з перших механізмів, що програмувалися перфокартами, і символу технічного прогресу вікторіанської доби (звідси, зокрема, лейтмотив плетива, перетину, переплетіння, ткання, реалізований як на композиційному, так і на образному рівні: “threads within the human cells have woven themselves into a woman”, “the mind weaving its perspectives”, “weaving pure algebra” [5] etc.

В такий спосіб, жанрова модель індустріального роману, актуалізована Гібсоном та Стерлінгом за посередництва “Sybil” Б. Дізраелі, постає у романі “The Difference Engine” як історично обумовлена форма побутування метанаративу технології і вже в такій якості деконструюється відповідно до онтологічних засад постіндустріального суспільства. Апеляція до вікторіанського коду відбувається не стільки у парадигмі постмодерністської гри із претекстом, скільки з метою відновлення глибинних причинно-наслідкових зв'язків між вікторіанським минулим і сьогоденням.

Проведене дослідження не претендує на вичерпну повноту, але закладає підґрунтя для подальших розвідок у царині постмодерністської жанрології, зокрема, для вивчення специфіки функціонування вікторіанського коду у постмодерністському інтер'єрі неовікторіанського роману порубіжжя ХХ–ХХІ ст. на архітекстуальному рівні.

Література

1. Baudrillard J. Symbolic Exchange and Death / J. Baudrillard. – London : Sage, 1993. – 304 p.
2. Brantlinger P. The Spirit of Reform. British Literature and Politics 1832–1867 / P. Brantlinger. – Cambridge, MA : Harvard University Press, 1977. – 408 p.
3. Clayton J. Charles Dickens in the Cyberspace: The Afterlife of the Nineteenth Century in Postmodern Culture / J. Clayton. – NY. : Oxford University Press, 2006. – 304 p.
4. Cucich J., Sadoff D. Victorian Afterlife: Postmodern Culture Rewrites the Nineteenth Century / J. Kuchich, D. Sadoff. – Minneapolis : University of Minnesota Press, 2000. – 304 p.
5. Gibson W., Sterling B. The Difference Engine / W. Gibson, B. Sterling. – NY. : Bantam, 1991. – 933 p.
6. Gutleben C. Nostalgic Postmodernism: The Victorian Tradition and the Contemporary British Novel / C. Gutleben. – Amsterdam&NY : Rodopi, 2001. – 248 p.

7. Heidegger M. The Question Concerning Technology and Other Essays / M. Heidegger. – NY. : Harper, 1977. – P. 3–35.
8. Hutcheon L. A Theory of Adaptation / L. Hutcheon. – London : Routledge, 2006. – 304 p.
9. Jameson F. Postmodernism, or the Cultural Logic of Late Capitalism / F. Jameson. – Durham : Duke University Press, 1991. – 461 p.
10. Kenyon Ch. SF and Romantic Biofictions: Aldiss, Gibson, Sterling, Powers / Ch. Kenyon // Science Fiction Studies. – 1997. – Vol. 24. – № 1. – P. 47–56.
11. Kirchknopf A. Rewriting the Victorians: Modes of Literary Engagement with the 19th Century / A. Kirchknopf. – Jefferson : McFarland&Co, 2013. – 236 p.
12. Letissier G. Dickens and Post-Victorian Fiction / G. Letissier // Refracting the Canon in Contemporary British Literature and Film. – Amsterdam : Rodopi, 2004. – P. 111–128.
13. Macfarlane R. Original Copy: Plagiarism and Originality in Nineteenth-Century Literature / R. Macfarlane. – Oxford : Oxford University Press, 2007. – 256 p.
14. McCaffery L. Storming the Reality Studio: A Casebook of Cyberpunk and Postmodern Fiction / L. McCaffery. – Durham, NC : Duke UP, 1991. – 292 p.
15. Pynchon T. Is It Ok to Be a Luddite? / T. Pynchon // New York Times Book Review. – 1984. – 28 Oct. – P. 40–41.
16. Shiller D. The Redemptive Past in the Neo-Victorian Novel / D. Shiller // Studies in the Novel. – 1997. – Vol. 29. – № 4. – P. 538–560.
17. Spenser N. Rethinking Ambivalence: Technopolitics and the Luddites in William Gibson and Bruce Sterling's "The Difference Engine" / N. Spenser // Contemporary Literature. – 1999. – Vol. 40. – № 3. – P. 403–429.
18. Steaming into the Victorian future: A Steampunk Anthology [ed. by J. A. Taddeo, C. J. Miller]. – Plymouth : The Scary Crow Press, 2013. – 335 p.
19. Sussman H. Cyberpunk meets Charles Babbage: "The Difference Engine" as Alternative Victorian History / H. Sussman // Victorian Studies. – 1994. – Vol. 38. – № 1. – P. 1–23.
20. Wheeler M. English Fiction of the Victorian Period 1830–1890 / M. Wheeler. – NY. : Longman, 1994. – 284 p.
21. Williams R. Culture and Society, 1780–1950 / R. Williams. – NY. : Columbia University Press, 1983. – 371 p.

Анотація

У статті на матеріалі ретрофутуристичного роману У. Гібсона та Б. Стерлінга "The Difference Engine" розглядається специфіка актуалізації вікторіанського претексту (роману Б. Дізраелі "Sybil, or The Tale of Two Nations") в ідейно-філософській парадигмі постмодерністського тексту-реципієнту на різних рівнях організації твору: жанровому, символічному, герменевтичному тощо. Звернення до жанрової моделі індустріального роману маркує характерну для сучасної свідомості сублімацію страху втрати контролю над технологізованим середовищем внаслідок стрімкого ускладнення технологій. Водночас деконструкція рушійних опозицій та ієрархічних структур претексту позначає перехід до симбіотичного модусу співіснування людини й технології у децентрованому, ризомоподібному просторі сучасної технокультури.

Ключові слова: поствікторіанський роман, індустріальний роман, претекст, жанрова конвенція, архітекстуальність, стімпанк, ретрофутуризм.

Аннотация

В статье на материале ретрофутуристического романа У. Гибсона и Б. Стерлинга "The Difference Engine" рассматривается специфика актуализации викторианского претекста (романа Б. Дизраели "Sybil, or The Tale of Two Nations") в идейно-философской парадигме постмодернистского текста-реципиента на разных уровнях организации произведения: жанровом, символическом, герменевтическом и т.д. Обращение к жанровой модели индустриального романа маркирует характерную для современного сознания сублимацию страха утраты контроля над технологизированной

средой вследствие стремительного усложнения технологий. В то же время, деконструкция движущих оппозиций и иерархических структур претекста отражает переход к симбиотическому модусу сосуществования человека и технологии в децентрированном, ризомоподобном пространстве современной технокультуры.

Ключевые слова: поствикторианский роман, индустриальный роман, претекст, жанровая конвенция, архитектстуальность, стимпанк, ретрофутуризм

Summary

The article summons a retro-futuristic novel “The Difference Engine” by W. Gibson and B. Sterling to highlight the specificity of revitalizing Victorian pre-text (B. Disraeli’s “Sybil, or The Tale of Two Nations”) within ideological and philosophical paradigm of post-modern recipient text at various structural levels: generic, symbolic, hermeneutical etc. For a modern consciousness, the turn to generic model of Victorian industrial novel marks sublimation of the so-called loss of control fear connected with rapid complication of technologies in the XX century. At the same time, by deconstructing core motive oppositions and structural hierarchies of the pre-text, contemporary post-Victorian novel signifies transition to symbiotic modus of human-technology coexistence in decentered, rhizomatic environment of modern techno-culture.

Keywords: post-Victorian novel, industrial novel, pre-text, generic convention, arch-textuality, steampunk, retro-futurism.

УДК 821.16

Цанов С. М.,
доцент, доктор филолог,
Шуменски университет “Епископ Константин Преславски”
(Шумен, България)

ФАКТ И ФИКЦИЯ В “БОРБА ЗА САМОСТОЯТЕЛНОСТ” НА ДОБРИ ГАНЧЕВ

Романът “Борба за самостоятелност” на Добри Ганчев, посветен на “живота на българите в XIII ст.” (това е изписано в подзаглавието), излиза през 1888 г., няколко месеца след драмата “Ивайло. Селский цар” на Ив. Евст. Гешов. Текстът има за свой главен герой Ивайло, но не е толкова фокусиран върху него като произведението на Гешов. Показателно е, че името му не присъства в заглавието, което в комбинация с подзаглавието изявява претенцията да представи събития от Българското средновековие – “Борба за самостоятелност. Исторически роман из живота на българите в XIII ст.” Авторът определя жанра на текста си като *роман*, а за П. Пешев, един от уважаваните тогавашни литературни критици, той е първият български роман: “За пръв път у нас се явява роман” [6, 56]. Доколко това е точно така и каква е логиката на Пешев да пренебрегва като начало на българската романова традиция някои творби от Възраждането (“Ученик и благодетели” на В. Друмев, Каравеловата трилогия “Отмъщение”, “После отмъщението”, “Тука му е краят”), не е въпрос, който ни интересува в настоящото изследване. Все пак ще отбележим, че за разлика от Каравелов и Друмев, авторът на “Борба за самостоятелност” осъзнава текста си като роман и определя в подзаглавието неговата жанрова специфика. Безспорно Д.-Ганчевата творба има характеристиките на исторически роман от класически тип, отговаря на може би най-популярното в литературознанието определение на този жанр: “Роман, действието на който се развива в миналото